

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระภิกษุ สามเณร จะเสนอเป็นลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดและความหมายของความคิดเห็น
2. ศาสนาพุทธ
3. พระวินัยที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่อง สตรี
4. ลักษณะการตัดสินใจพระภิกษุสามเณร
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม
6. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็นมีดังต่อไปนี้

อพัชชา ชูพันธ์ (2542, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นเป็น ความเชื่อ การพิจารณาตัดสินใจ การประเมินค่า ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว แสดงออกมา นอกจากนี้ ความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น สามารถเกิดขึ้น และมีทิศทางไปในทางใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และการติดต่อระหว่างบุคคล

ปราณี รามสูต (อ้างใน ธน วงศ์จินาพันธุ์, 2544, หน้า 46) กล่าวว่า ความคิดเห็น หรือ ทรรศนคติไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดเนื่องจากการที่บุคคลได้ปะทะสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม นั่นก็คือ ความคิดเห็นเกิดมาจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้

สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม (อ้างในจิราพร ชีตติ, 2545, หน้า 80) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเท่าทัศนคติ ความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่าทัศนคติและความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ ความคิดเห็นของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามข้อเท็จจริงและทัศนคติของบุคคล บุคคลมีทัศนคติเช่นไร สามารถชักนำให้ผู้อื่น มีความเห็นตามทัศนคติของตนได้ไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร ทัศนคติจึงมีอิทธิพลต่อความคิด

เห็นของบุคคลและการแสดงเหตุผลของบุคคลเป็นอันมาก และความคิดเห็นคือ การอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2540, หน้า 36) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ ทรรศนคติหรือความคิดเห็น (Attitudes/Opinions) ไว้ว่า ทรรศนคติหรือความคิดเห็น หมายถึง ความพึงพอใจ ความชอบ หรือความเชื่อมั่นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรม ตลอดจนแนวโน้มการเกิดพฤติกรรม

ประภาพัฒน์ สุวรรณ (อ้างในนฤมล คำเหลือง, 2545, หน้า 12) ได้แบ่งองค์ประกอบของความคิดเห็นเป็น 3 ส่วน ดังนี้คือ

1) องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (cognitive component) ได้แก่ความคิด ความเข้าใจ เป็นการที่สมองของบุคคลรับรู้วิเคราะห์ และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ ทำให้เกิดความคิดเห็นซึ่งแสดงออกในแนวคิดที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งที่แตกต่างกัน

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่สอดคล้องกับความคิดและความเชื่อของบุคคลมีความรู้สึกเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง คือถ้าบุคคลมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ความคิดเห็นจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งแสดงออกมาโดยสีหน้า ท่าทางที่เขาคิดหรือพูดถึงสิ่งนั้น

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (behavioral component) เป็นความพร้อมหรือความโน้มเอียงล่วงหน้าที่จะกระทำหรือตอบสนอง ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นผลมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปการยอมรับหรือปฏิเสธการเข้าหาหรือถอยหนีเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตได้

จากความหมายต่างๆ เหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะด้วยการพูด หรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะมีการตัดสินใจออกในรูปของการเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่มีความเห็น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ได้กำเนิดขึ้นในชมพูทวีปหรือประเทศอินเดียโบราณ ซึ่งมีบางส่วนที่อยู่ในประเทศเนปาลปัจจุบัน ศาสดาของศาสนาพุทธมี

เชื้อสายเป็นกษัตริย์ ซึ่งได้มีความสนใจในการค้นหาหนทางธรรมที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยในครั้งแรกพระองค์ได้ปฏิบัติตามแนวทางในสำนักของพราหมณ์ ซึ่งได้สอนให้พระองค์ได้ประพฤติตนวิธีการต่างๆ ตามความเชื่อในสมัยนั้นเช่น การอดอาหาร การกลั่นลมหายใจ แต่ก็ไม่ได้ทำให้พระองค์พบกับความหลุดพ้น ในที่สุดพระองค์ก็ได้ทรงค้นพบว่า การปฏิบัติตนในแนวทางของพราหมณ์ที่ต้องทนทุกข์ทรมานนั้นเป็นการปฏิบัติที่ตึงจนเกินไป และไม่ใช่แนวทางแห่งการดับทุกข์ ควรปฏิบัติโดยใช้แนวทางแห่งการพอดีที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา และพระองค์ก็ได้ทรงค้นพบการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวลได้ด้วยพระองค์เอง

หลังจากที่พระองค์ได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ได้ออกสั่งสอนผู้คนทั้งหลายในเมืองต่างๆ จนมีผู้เลื่อมใส ศรัทธา ในคำสอนและได้ออกบวชเป็นจำนวนมาก กลายเป็นสาวกที่ช่วยในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกาลต่อมา จากนั้นเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอายุได้ 80 พรรษา พระองค์ก็ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานอย่างสงบ

สำหรับหัวข้อธรรมต่างๆ ของพระพุทธศาสนานั้น ไม่มีลักษณะของการบังคับ แต่เป็นไปในแนวทางของการเสนอแนะเพื่อให้คนทำความดี ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามปกติอยู่คู่กับธรรมชาติ หัวข้อธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประกาศให้พุทธศาสนิกชนได้นำไปประพฤติปฏิบัติมีเป็นจำนวนมาก โดยมีหลักสำคัญอยู่ที่การเน้นในเรื่องของจิตใจ ซึ่งมีหลักธรรมที่เรียกว่า หัวใจของพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ อันมีหัวข้อธรรมที่ประกอบด้วยคำสอนที่ว่า การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำความดีเป็นประจำ และการทำจิตใจให้เบิกบานบริสุทธิ์ ซึ่งหัวใจของพระพุทธศาสนานี้ได้มุ่งเน้นให้เห็นว่าจิตใจของคนเรามีความสำคัญที่สุดกว่าสิ่งใด และการที่จะตัดกิเลสให้หมดไปจากจิตใจของเรานั้น ได้ทรงแนะนำให้นำหลักธรรมมีชื่อว่า อริยสัจ 4 ไปปฏิบัติ ซึ่งหัวข้อธรรมนี้มีความหมายถึง ความจริง 4 ประการ เพื่อที่จะดับทุกข์ในจิตใจ อันได้แก่วิธี 4 ประการกล่าวคือ ทุกข์ความทุกข์ทั้งหลาย สมุทัยต้นเหตุของการเกิดทุกข์ นิโรธความดับทุกข์ มรรคหนทางที่จะดับทุกข์ที่เกิด นอกจากนี้แล้วยังมีหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิต แนวทางการประพฤติปฏิบัติทั้งทางด้านการดำรงชีวิต การวางตัวในสังคมกับบุคคลต่างวัย ฐานะ ตลอดจนการทำงาน การครองเรือน ความละเอียดของข้อธรรมที่เสนอแนะมีมากมายถึง 84,000 พระธรรมขันธ์

ในประเทศไทยนั้นพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในสมัยสุโขทัย ซึ่งในสมัยนั้นพระมหากษัตริย์ได้ทรงมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก พระมหากษัตริย์บางพระองค์ได้ทรงส่งพระภิกษุในเมืองสุโขทัยไปศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ณ ประเทศศรีลังกาเพื่อนำเอาหลักธรรมต่างๆ มาเผยแผ่ให้กับประชาชนในกรุงสุโขทัย นอกจากนี้พระมหากษัตริย์บางพระองค์ยังทรงให้มีการสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ขึ้นมากมายเป็นต้นว่า วัด สถูป เจดีย์ พระพุทธรูปหรือศิลปะทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จนเป็นแบบอย่างให้กับชนรุ่นหลังต่อมา หลังจากนั้นพระพุทธศาสนาได้

มีอิทธิพลต่อสังคมไทยจนถึงในปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยเกือบทั้งประเทศนับถือพระพุทธศาสนา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งก็เป็นหัวข้อธรรมอย่างง่ายๆ เหมาะสำหรับฆราวาสเช่น คีล 5 พรหมวิหาร 4 และหลักธรรมทั้งหลายที่พุทธศาสนิกชนได้อธิปไตยปฏิบัติก็จะเข้าไปในลักษณะของการแนะนำโดยไม่ได้มีการบังคับให้เชื่อแต่อย่างใดใครจะเชื่อก็ได้ไม่เชื่อก็ได้ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนประพฤติตามด้วยความสมัครใจและอาจจะง่ายต่อการละเลย

ส่วนบทบัญญัติที่ตั้งไว้สำหรับพระภิกษุ สามเณร ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบต่อพระพุทธศาสนา นั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงกำหนดไว้เพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับพระภิกษุ สามเณร ในการที่จะปฏิบัติตนอันจะรักษาไว้ซึ่งความเหมาะสมในเพศบรรพชิตโดยที่ในส่วนของพระภิกษุ พระองค์ได้กำหนดข้อบัญญัติไว้ถึง 227 ข้อด้วยกันข้อบัญญัติที่ละเอียดมากมายในการวางตัวที่เหมาะสมของภิกษุ ย่อมเป็นการยากที่จะจดจำและปฏิบัติ ส่วนของสามเณรนั้นพระองค์ทรงเห็นว่า ยังเป็นผู้มีอายุที่เยาว์วัยมีวุฒิภาวะในการรับผิดชอบน้อย จึงทรงให้รักษาข้อบัญญัติเพียง 10 ข้อ และในข้อบัญญัติทั้งหลายสำหรับพระภิกษุ สามเณรนั้นอาจจะมีการผ่อนปรนให้บ้างในบางคราวเพื่อความเหมาะสม และพระภิกษุ สามเณร จะได้มีความตั้งใจที่แน่วแน่ในการมุ่งสู่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พระวินัยที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่อง สตรี

แนวทางในการสั่งสอนหลักธรรมที่มีอยู่หลากหลายของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นจะเป็นการสอนในแบบปรัชญามากกว่าที่จะเป็นข้อห้ามโดยเป็นการเสนอแนะในแง่มุมต่างๆ ทั้งด้านการทำงาน การครองชีวิตของฆราวาส หรือแม้แต่หลักธรรมสำหรับพระมหากษัตริย์ก็มีไว้เป็นข้อเสนอแนะว่าพระมหากษัตริย์ควรที่จะปกครองบ้านเมืองเช่นไรให้ประชาชนมีความสุข

ในส่วนของการวางตัวของพระภิกษุ สามเณรต่อเพศตรงข้ามที่เป็นสตรี พระพุทธเจ้าได้มีแนวชี้แนะว่าพระภิกษุ สามเณรควรถือความเป็นผู้มีพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัด พระองค์ได้มีข้อแนะนำในเรื่องที่เกี่ยวกับสตรีไว้อย่างง่ายๆ เช่น พระภิกษุ สามเณรควรวางตัวต่อสตรีโดยพิจารณา ดังนี้ การไม่พบเห็นสตรีเป็นดี หรือถ้าเห็นแล้วก็ไม่ควรที่จะพูดกับสตรีนั้น หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องพูดด้วยก็ควรตั้งสติของตนให้ดี และนอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติสำหรับเรื่องของการวางตัวของพระภิกษุ สามเณรที่มีทั้งหนักและเบาเพื่อเป็นข้อกำหนดให้พระภิกษุ สามเณรได้มีการปฏิบัติเช่นไรในเรื่องของสตรี ซึ่งปรากฏในข้อธรรมวินัยต่างๆ ดังนี้

ปาราชิก ลิกขาบทที่ 1

ลิกขาบทนี้กล่าวไว้ว่า พระภิกษุ สามเณร เสพเมถุน คือการที่พระภิกษุ สามเณรสำเร็จความใคร่ในลักษณะต่างๆ ที่ตรงกับข้อห้าม ต้องปาราชิก คือ ขาดจากความเป็นพระภิกษุ สามเณร ซึ่งเหตุที่พระองค์ได้บัญญัติลิกขาบทข้อนี้ขึ้นนั้น มีความเป็นมาคือ มีพระภิกษุที่บวชในพระพุทธ

ศาสนารูปหนึ่งมีนามว่า พระสุทิน ซึ่งก่อนหน้าทีพระสุทินจะมาบวชนั้นท่านได้ไปขออนุญาตบวช กับบิดามารดา แต่ไม่ได้รับการอนุญาต ซึ่งในหลักพระวินัยจะห้ามคนที่บิดามารดาไม่อนุญาตให้ บวช สุทินจึงได้อออาหารเพื่อให้บิดามารดาอนุญาตจนในที่สุดก็ได้รับอนุญาต ก่อนหน้าที่จะบวช นั้นสุทินแต่งงานกับสตรีนางหนึ่งแล้ว เมื่อบวชมาแล้วบิดามารดาก็อยากให้อีกเพื่อจะได้สืบสกุล แต่ พระสุทินไม่ยอมสืบบิดามารดาจึงอยากได้นุตรของพระสุทินไว้สืบสกุลแทนโดยขอให้พระสุทินได้ เสพเมถุนกับภรรยาที่เคยอยู่ด้วยกันก่อนบวชซึ่งในสมัยนั้นยังไม่มีบทบัญญัติห้ามพระภิกษุเสพเมถุน พระสุทินจึงคิดว่าไม่เป็นไรจึงได้ยินยอมเสพเมถุนกับภรรยาของตนและทำให้ภรรยามีบุตร เมื่อมี พระภิกษุอื่นทราบเรื่องเข้าก็พากันติเตียนและนำเรื่องนี้ไปแจ้งให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงทราบ พระองค์จึงได้บัญญัติห้ามพระภิกษุ สามเณรเสพเมถุนเด็ดขาดในระหว่างถือบวช

ข้อบัญญัติดังกล่าวนี้ไม่ได้ห้ามแค่การเสพเมถุนเฉพาะกับสตรีเท่านั้น แต่จะห้ามแม้แต่การที่ พระภิกษุได้เสพเมถุนกับสัตว์เดรัจฉาน ก็ต้องอาบัติปาราชิกเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามพระองค์มี ความรอบคอบในเรื่องนี้มากได้ทรงบัญญัติข้อที่จะยกเว้นสำหรับพระภิกษุ ที่เสพเมถุนแต่เกิดจาก สาเหตุต่างๆ ที่ไม่ได้ต้องการเสพเมถุน พระภิกษุผู้นั้น ไม่ต้องปาราชิก อันได้แก่ 1. พระภิกษุผู้ไม่รู้ตัว หรือถูกบังคับแต่ไม่ยินดี 2. พระภิกษุผู้เป็นบ้า 3. พระภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่านหรือเสียสติชั่วคราว 4. พระ ภิกษุผู้มีเวทนาจำไม่รู้ว่าทำอะไรลงไปบ้าง 5. พระภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติหมายถึงภิกษุที่กระทำ ความผิดในครั้งแรก

สังฆาติเสส ลิกขาบทที่ 2 - 4

ลิกขาบทนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติอาบัติสังฆาติเสสไว้ ซึ่งอาบัติสังฆาติเสสนั้น เมื่อพระภิกษุ สามเณรต้องแล้วจะต้องอยู่กรรมเพื่อให้อาบัติสังฆาติเสสตกไป ในลิกขาบทที่ 2 พระองค์บัญญัติไว้ว่า พระภิกษุ สามเณรห้ามจับต้องกายหญิง ซึ่งในลิกขาบทนี้มีความเป็นมาคือ พระอุทายีได้ชื่อว่ามีกรรขาวควาไฉ่คงามมาก จึงมีประชาชนทั้งหลายอยากไปชม ได้มีพราหมณ์ ผู้หนึ่งพร้อมกับภรรยาได้มาเดินชม ฝ่ายพระอุทายีเดินตามหลังบุคคลทั้งสอง ก็ถือโอกาสจับต้องกาย ภรรยาของผู้นั้นและทำให้พราหมณ์ผู้นั้นเกิดความ โโมโหมมาก เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบ เรื่องจึงได้บัญญัติลิกขาบทนี้ขึ้นว่า หากพระภิกษุ สามเณรจับต้องกายหญิงต้องอาบัติสังฆาติเสส

นอกจากนี้พระองค์ยังบัญญัติห้ามพระภิกษุ สามเณรที่มีจิตกำหนดอยู่พูดจาเกี้ยวพาราสี อีก ด้วยถ้าหากประพฤติกี่ต้องอาบัติสังฆาติเสส ซึ่งได้ทรงบัญญัติไว้ในลิกขาบทที่ 3 ของอาบัติ สังฆาติเสส ส่วนในลิกขาบทที่ 4 เป็นเรื่องของการบัญญัติห้ามพระภิกษุ พูดล้อหญิงให้น่าเรอตน ด้วยกามโดยที่แม้ว่าพระภิกษุรูปนั้นจะ ไม่ได้เสพเมถุนก็ตาม ถ้าพระภิกษุรูปใดประพฤติกี่แล้วต้อง อาบัติสังฆาติเสส

ข้อบัญญัติที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า พระองค์ได้เน้นเป็นอย่างมากในเรื่องของ สตรีกับ พระภิกษุ สามเณร เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดตามมา และส่งเสริมให้แนวทาง ในการรักษาพรหมจรรย์แห่งเพศบรรพชิตมีความเจริญยิ่งขึ้น นอกจากนี้แม้แต่ในเรื่องที่เล็กน้อย เกี่ยวกับพระภิกษุ สามเณรกับสตรี พระองค์ก็ไม่ได้ละเลยโดยได้ทรงบัญญัติไว้ในข้อบัญญัติดังนี้

อนียตกัณฑ์ สิกขาบทที่ 1 – 2

ในสิกขาบททั้ง 2 ข้อนี้ พระองค์ทรงบัญญัติไว้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นและ ใช้สำหรับตัดสินเมื่อเกิดเรื่องขึ้น จะได้ปรับอาบัติพระภิกษุ สามเณรผู้ที่ได้ล่วงอาบัติในข้อต่างๆ ซึ่ง สิกขาบทนี้ได้กล่าวไว้ว่า พระภิกษุ สามเณรนั่งอยู่กับสตรีในที่ลับหู ลับตา กับสตรี 2 ต่อ 2 โดยไม่มี ผู้อื่นอยู่ด้วย ถ้ามีคนมากกล่าวหาว่าพระภิกษุ สามเณรรูปนั้นได้ประพฤติดอาบัติข้อใดก็ให้สอบสวน ตามที่ถูกกล่าวหา

ปาจิตติยกัณฑ์ สิกขาบทที่ 6 – 7

สิกขาบททั้ง 2 ข้อนี้ พระองค์ได้ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อปรับอาบัติพระภิกษุ สามเณรที่ได้ ประพฤติผิดในอาบัตินาถาเบา ซึ่งอาบัตินาถาเบานี้เมื่อมีพระภิกษุ สามเณรรูปใดต้องอาบัติแล้วจะ ต้องประกาศให้พระภิกษุ รูปอื่นทราบจึงจะทำให้พ้นซึ่งความผิดในอาบัตินั้นๆ ซึ่งมีรายละเอียดว่า ห้ามพระภิกษุ นอนร่วมกับสตรีคือ นอนในมุ้งหรือบ้านที่มีหลังคามุงอันเดียวกัน แม้จะไม่ได้มี ความสัมพันธ์ทางเพศกันก็ตาม ต้องอาบัติปาจิตติย และห้ามพระภิกษุ สามเณรแสดงธรรมกับสตรี 2 ต่อ 2 เว้นแต่มีผู้ชายที่รู้เพียงสาวยุคเดียว ถ้าล่วงละเมิดสิกขาบทนี้ต้องอาบัติปาจิตติย

ข้อบัญญัติทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นพระวินัยของบรรพชิตผู้ที่บวชในพระพุทธศาสนา เป็น พระวินัยที่องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้บัญญัติขึ้นเพื่อการรักษาไว้ซึ่งความเป็นบรรพชิตที่สมบูรณ์ เมื่อ พระภิกษุ สามเณรรูปใดเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาแล้วและมีความต้องการที่จะเจริญในการ ปฏิบัติธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ควรที่จะประพฤติปฏิบัติตามบทบัญญัติที่พระองค์ได้ ทรงบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด

ส่วนพระวินัยข้ออื่นๆ ทุกข้อมีความสำคัญและน่าสนใจเช่นเดียวกับพระวินัยที่พระพุทธเจ้า ได้ทรงบัญญัติไว้ข้ออื่นๆ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยอันนี้จึงไม่ได้นำมาแสดงไว้ และเนื่องจากได้มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากมีข้อสงสัยว่าเราจะสามารถตัดสินได้อย่างไร ว่าสิ่งที่พระภิกษุ สามเณรประพฤติไปนั้น เป็นสิ่งอันขัดต่อพระธรรมวินัยที่พระองค์ได้บัญญัติไว้ หรือไม่อย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอข้อพิจารณาในการตัดสินว่าสิ่งที่พระภิกษุ สามเณร ประพฤติไปนั้นมีความผิดหรือไม่อย่างน้อยเพียงใดซึ่งในพระวินัยได้มีหลักในการตัดสินว่า สิ่งที พระภิกษุ สามเณร ประพฤติไปนั้นขัดต่อพระธรรมวินัย นั่นก็คือ

ลักษณะการตัดสินพระธรรมวินัย

ในทางพระพุทธศาสนานี้การที่จะตัดสินว่าการประพฤติของพระภิกษุ สามเณรผิดพระธรรมวินัยหรือไม่จะต้องพิจารณาตามลักษณะการตัดสินพระธรรมวินัยตามพุทธบัญญัติเฉพาะทางด้านนี้ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 8 อย่างคือ

1. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความกำหนัดข้อยมใจ
2. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความประกอบทุกข์
3. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความพอกพูนกิเลส
4. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความปรารถนาใหญ่
5. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความไม่สัน โคธ (คือ ไม่พอใจในสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ แต่ต้องการให้มีให้เป็นอย่างอื่นต่อไป)
6. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ
7. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน
8. ธรรมนั้นต้องไม่เป็นไปเพื่อความเลื่องช่า

ซึ่งจากหลักในการตัดสินพระวินัยทั้ง 8 ประการจะเห็นได้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อที่จะได้ตัดสินข้อสงสัยต่างๆ ในพระวินัยได้อย่างละเอียดและหมดจดในข้อที่สงสัย แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากพิจารณาตามหลักดังกล่าวข้างต้นแล้วยังเกิดความไม่แน่ใจอีกพระองค์ก็ได้บัญญัติลักษณะตัดสินพระธรรมวินัยอีก 7 ข้อเพื่อจะได้พิจารณาในสิ่งที่พระภิกษุ สามเณรได้ประพฤติปฏิบัติว่ามีความผิดถูกอย่างไร โดยมีดังนี้

ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อ

1. เอกันตนิพพิทา	ความหน่ายสิ้นเชิง หายเคลิบเคลิ้ม
2. วิราคะ	ความคลายกำหนัด หายติด เปรื่องตัวออกได้
3. นิโรธะ	ความดับ หมคกิเลสหมดทุกข์
4. อุปสมะ	ความสงบ
5. อภิญญา	ความรู้ยิ่ง ความรู้ชัด
6. สัมโพธิะ	ความตรัสรู้
7. นิพพาน	ความดับทุกข์ดับกิเลส

ดังนั้นการที่บุคคลจะตัดสินว่าพระภิกษุ สามเณรรูปใดก็ตามเมื่อไม่ปรากฏความแน่ชัดในเรื่องของความผิดนั้นว่าผิดพระวินัยหรือไม่ ก็สามารถนำหลักของการตัดสินพระธรรมวินัยทั้ง 2 หัวข้อนี้เข้ามาเป็นหลักในการตัดสินได้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

พฤติกรรม (Behavior) เป็นคำที่มีความหมายกว้างมากเกินความครอบคลุมถึงการตอบสนองทุกชนิดของมนุษย์ ทั้งทางเคมีและฟิสิกส์ อาจจำแนกได้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวที่แสดงออก เป็นการทำงานของกล้ามเนื้อ ทำให้เห็นการเคลื่อนไหว เช่น การเดิน การวิ่ง การขยับตา การเปล่งเสียง เป็นต้น
2. การตอบสนองทางสรีรวิทยา เช่น การเต้นของหัวใจ การหายใจ ความดันโลหิต อารมณ์ หน้าซีด เหงื่อออก เป็นการทำงานภายในของสรีระ เป็นต้น
3. เหตุการณ์หรือกระบวนการทำงานภายในจิตใจเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งสรุปความเข้าใจได้โดยอ้อม หรืออาศัยข้อมูลจากการศึกษาพฤติกรรมภายนอก (อ้างใน, นภดล เทียวตระกูล, 2544 หน้า 16)

จากหลายความหมายของพฤติกรรมสามารถสรุปได้ว่า

พฤติกรรม คือ กริยาอาการที่แสดงออกหรือเกิดปฏิกิริยาเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าภายนอก อาจเกิดจากอุปนิสัยที่ได้สะสมหรือจากความเคยชินอันได้รับจากประสบการณ์ และการศึกษาอบรมก็ตาม การแสดงออกนี้ อาจเป็นได้ทั้งในรูปคล้อยตามหรือต่อต้าน อาจเป็นได้ทั้งคุณและโทษต่อทั้งเจ้าของพฤติกรรมเอง และหรือต่อสิ่งภายนอกเช่นหน่วยงานของเจ้าพฤติกรรมนั้นก็ได้

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุ ซึ่งต้นเหตุแห่งพฤติกรรมได้แก่ สิ่งเร้า ที่เป็นตัวกระตุ้นทำให้อินทรีย์แสดงปฏิกิริยาการตอบสนอง มีอยู่ 2 ประเภท คือ สิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายใน ดังนั้น พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์จึงค้นหาสาเหตุได้ยาก พฤติกรรมเป็นผลมาจากการที่บุคคลเลือกปฏิกิริยาการตอบสนองที่เหมาะสมที่สุดมาสนองต่อสิ่งเร้า แต่สิ่งเร้าจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่ออินทรีย์อยู่ในภาวะรับเร้า หรือภาวะการรับการจูงใจ ซึ่งแรงจูงใจจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและบรรลุเป้าหมายที่ตนวางไว้

จิราภา เต็งไทรรัตน์และคณะ (2543, หน้า 341-342) กล่าวว่านักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ของบุคคลจะมี 3 ลักษณะคือ

1. การเรียนรู้จากสิ่งเร้า เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถจะควบคุมได้ เช่น ความวิตกกังวล ความอยาก ความกลัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ถ้าบุคคลรู้ตัวก่อนว่าเป็นเพราะเหตุใด หรือเป็นเพราะสิ่งเร้าใด ก็จะสามารถแก้ปัญหาของสิ่งเร้านั้นได้ โดยตัดความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับพฤติกรรมการตอบสนอง
2. การเรียนรู้ผลการกระทำ เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลกระทำในสังคม ผลของการกระทำจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการเกิดพฤติกรรม โดยการเสริมแรงและการลงโทษ ผลของการเสริมแรง (การให้รางวัล) จะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก

3. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ เกิดจากการเรียนรู้ของพฤติกรรมที่บุคคลสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบ ซึ่งเป็นบุคคลที่เด็กนิยมชมชอบหรือนับถือ เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อ บุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา คนโปรด เป็นต้น

นักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมถือว่า พฤติกรรมทั้งหลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง คือ พยายามที่จะศึกษาว่า เมื่อมีสิ่งเร้าชนิดต่างๆ ไปกระตุ้นร่างกายแล้ว ร่างกายจะตอบสนองอย่างไรแล้วสรุปเป็นทฤษฎีว่า การตอบสนองทุกอย่างของอินทรีย์จะต้องเกิดจากสิ่งเร้า ทั้งพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้และไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมไม่เหมาะสม

พฤติกรรมไม่เหมาะสม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ผิดแปลกไปจากแนวการปฏิบัติของบุคคลทั่วไปที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น ในด้านวัย ฐานะ เพศ บุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมอาจจะก้าวเลยไปถึงพฤติกรรมเบี่ยงเบน อันหมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรือการประพฤติปฏิบัติที่ผิดไปจากกฎหมาย ระเบียบของสังคมที่กำหนดไว้ พฤติกรรมต่างๆ จะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่อสังคมต้องอาศัย ปฏิกริยาของสังคมกำหนด คือ ถ้าพฤติกรรมใดๆ สังคมไม่ยอมรับ เพราะเห็นว่าขัดต่อความรู้ โดยนำวัฒนธรรมไปกำหนดพฤติกรรมนั้นๆ กลายเป็นเบี่ยงเบน แต่ในขณะเดียวกัน พฤติกรรมและค่านิยมบางอย่างเคยเป็นสิ่งรังเกียจต่อสังคมในเวลาหนึ่ง แต่เวลาผ่านไปกลับกลายเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ ดังนั้น พฤติกรรมเบี่ยงเบนอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบ คือ 1. บุคคลได้มีพฤติกรรมขัดต่อบรรทัดฐานอันดีงามของสังคมหรือไม่ เช่น หลีกเลียงกฎหมายบ้านเมือง การล้วงละเมิด ต่อศีลธรรมอันดีงามของสังคมหรือแม้แต่การขัดต่อมารยาทที่ถือว่าดีงามแบบไทยๆ เช่น การพุดจาไพล่เป็นต้น 2. บุคคลได้มีพฤติกรรมขัดต่อความรู้สึกของสังคมหรือไม่ ซึ่งพฤติกรรมเบี่ยงเบนเกี่ยวกับความรู้สึกของสังคม เมื่อผู้กระทำให้ขัดกับบรรทัดฐานทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้พบเห็น และ 3. บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเวลา และสถานที่หรือไม่ เนื่องจากว่าบางอย่างอาจจะไม่เหมาะสมกับเวลาและสถานที่นั้น เช่น การไปวัด และไปจ่ายตลาด เห็นว่าสองสถานที่นี้ความเหมาะสมและควรหรือไม่ควรก็ต่างกัน ทั้งการพุดจาคุยกัน และการแต่งกาย มงคล หวังสุขใจ และชมพู โกติรัมย์ (2542, หน้า 142-143) กล่าวว่า

พฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นแบบแผนมากำหนดว่าผิดหรือไม่ผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมเมื่อบรรทัดฐานของสังคมต่างๆ ไม่เหมือนกัน ผิดหรือถูกของแต่ละสังคมจึงไม่เหมือนกัน

ดังนั้นจากคำนิยามที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่มีวิธีการผิดไปจากบรรทัดฐานของ ประเพณี วัฒนธรรม ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมใดๆ ก็ตาม ที่ผู้กระทำถูกสังคมประณามและผู้กระทำรู้สึกว่าเป็นส่วนเกินของสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรม

เบี่ยงเบนในส่วนของพฤติกรรมของพระภิกษุ สามเณรผู้ที่ถือบวชในพระพุทธศาสนาจะมีข้อบัญญัติตามพระธรรมวินัย 227 ข้อ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นการวางตัวของพระภิกษุ สามเณรซึ่งเป็นข้อกำหนดที่มีความละเอียด ซับซ้อนมากเช่น บางข้อบัญญัติที่ห้ามพระภิกษุพูดคุยกับสตรี 2 ต่อ 2 หรือบางข้อบัญญัติก็ห้ามพระภิกษุทำให้น้ำอสุจิสเลื้อยแม้แต่ฝนเปียกก็เป็นความผิดเช่นกัน ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการยากที่จะสามารถประพฤติปฏิบัติได้ครบถ้วน นอกจากนี้สามเณรซึ่งเป็นผู้เยาว์วัยที่ถือข้อปฏิบัติ 10 ข้อก็ยังคงเป็นที่ยากลำบากในการวางตัวตามพระวินัยให้ถูกต้องครบถ้วนตามข้อบัญญัติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้ทั้งพระภิกษุ สามเณรได้ประพฤติผิดไปจากข้อบัญญัติเหล่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง พฤติกรรมที่ผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุ สามเณร โดยตรงนั้นตามที่คุณศึกษาได้ค้นคว้า ไม่พบเรื่องที่ตรงกับเรื่องที่ได้ศึกษา แต่ก็มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาดังนี้

สุทาวดี คุณวัฒน์ (2521) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ทักษะคตินักศึกษาระบบศาสนาต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา มีความเห็นว่าพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สอนให้คนรับผิดชอบต่อหน้าที่ แสวงหาความจริง ความดี ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้นำไปปฏิบัติและสามารถจะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ หากเราเข้าใจคำสอนอย่างถูกต้อง ตลอดจนเห็นว่าพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่มีคุณค่าอีกด้วย

2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์ที่ประพฤติดี เคร่งครัดในระเบียบวินัย ทำหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนา และที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม เช่น ให้การศึกษา ให้การพัฒนา

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์คำตอบ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเมื่อจำแนกตาม สาขาวิชา เพศ เชื้อชาติ การพึงธรรมและกลุ่มอุดมคติในชีวิต ได้วิเคราะห์คำตอบโดยใช้การคำนวณร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติ และหาความแปรผันของคะแนน ปรากฏผลดังนี้

ทัศนคติต่อพุทธศาสนา

1. ไม่มีความแตกต่าง ในทัศนคติต่อพุทธศาสนา เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา
2. มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพุทธศาสนาระหว่างเพศ กล่าวคือ เพศหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับพุทธศาสนามากกว่าเพศชาย

3. มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพุทธศาสนาระหว่างเชื้อชาติกล่าวคือ นักศึกษาเชื้อชาติไทย มีทัศนคติเห็นชอบด้วยพุทธศาสนามากกว่านักศึกษาที่มีเชื้อชาติจีน

4. ไม่มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพุทธศาสนา เมื่อจำแนกตามผู้ที่เคยฟังธรรม และไม่เคยฟังธรรม

5. มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพุทธศาสนาเมื่อจำแนกตามกลุ่มอุดมคติในชีวิต
ทัศนคติต่อพระสงฆ์

1. ไม่มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา

2. มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพระสงฆ์เมื่อจำแนกตามเพศ กล่าวคือ เพศหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยกับพระสงฆ์มากกว่าเพศชาย

3. ไม่มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพระสงฆ์เมื่อจำแนกตามเชื้อชาติ

4. ไม่มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพระสงฆ์ระหว่างผู้ที่เคยฟังธรรมและไม่เคยฟังธรรม

5. ไม่มีความแตกต่างในทัศนคติต่อพระสงฆ์เมื่อจำแนกตามกลุ่มอุดมคติในชีวิต

พระมหาจำรูญ จรณธรรมโม (2533) ได้ทำการศึกษา การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องศีลสิกขา ในพระวินัยปิฎก พบว่า ในพระวินัยปิฎกนั้น ได้กล่าวถึงศีลหรือวินัยของพระภิกษุและภิกษุณีไว้เป็นหมวดหมู่ แบ่งตามโทษหนักและเบาออกเป็นกลุ่ม คือ ศีล 227 ของภิกษุมีชื่อเรียกว่า มหาวิภังค์หรือภิกขุวิภังค์ ศีล 311 ของภิกษุณีมีชื่อเรียกว่าภิกษุณีวิภังค์และแบ่งเป็นกลุ่มย่อยอีกเรียกชื่อว่า กัณท์ เช่น ปาราชิกกัณท์ เป็นต้น ในศีลแต่ละข้อจะกล่าวถึงผู้เป็นเหตุที่ก่อเรื่องไม่ดีไม่งามขึ้นว่า ทำอะไรที่ไหน เมื่อไร เรียกว่า มูลบัญญัติและเรื่องราวที่ทรงแก้ไขเพิ่มเติมภายหลัง เรียกว่า อนุบัญญัติ พร้อมด้วยเรื่องที่มีวินัยบัญญัติเป็นรายๆ ไป เรียกว่า วินิตวัตถุ และข้อยกเว้นไม่ปรับโทษแก่บางคนเรียกว่า อนาปัตติวาร

ศีลเมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์ทั้งในพระวินัยปิฎกและในพระสูตรตันตปิฎกแล้วทำให้พบว่า แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันเช่น ปาราชิก สังฆาทิเสส เป็นต้น ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นศีลของบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ต่างก็มีความมุ่งหมายในการตั้งเป็นกฎบังคับเพื่อควบคุมพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ให้อยู่ในสถานะปรกติไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและคนอื่นด้วยกันทั้งนั้น ให้คุณและโทษแก่ผู้สมาทานรักษาทั้งในขณะที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและหลังจากการสิ้นชีวิตไปแล้ว พร้อมกันนั้นศีลก็ยังมียุทธศาสตร์สำคัญในการเป็นบันไดเพื่อก้าวขึ้นไปสู่คุณธรรมชั้นสูงคือ สมาธิและปัญญา อันจะนำพาไปสู่จุดหมายสูงสุดของพุทธศาสนาคือพระนิพพานในโอกาสต่อไป

สมชาย เหล็กเพชร (2538) ได้ศึกษาและวิเคราะห์งานของพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำพัฒนาชุมชนพบว่า พระสงฆ์กลุ่มพระสังฆพัฒนาชุมชนล้านนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยความสนใจและมีความตื่นตัวเพื่อกระทำกิจกรรมส่วนรวมมีแนวคิดในการพัฒนาที่หลากหลาย

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิต พระสงฆ์มีหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ พ้นจากสภาพการด้อยการพัฒนา ด้อยการศึกษาและความยากจนโดยการพึ่งตนเองของชุมชน ไม่หวัง

ความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ มีแนวคิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เน้นปากท้องของชาวบ้านเป็นหลัก การพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แรงจูงใจในการทำงานพัฒนาของพระสงฆ์มาจากพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ชอบเสียสละ ประสบการณ์ของพระสงฆ์เองที่ได้ไปพบเห็นชุมชนอื่นที่ดีกว่า จึงนำแนวคิดไปใช้ในชุมชนของตัวเอง และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนที่จะต้องเกื้อหนุนช่วยเหลือกัน ตามศักยภาพที่จะทำได้ เจื่อนใจหรือปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์มีแนวทางในการทำงานที่ต่างกันนั้น มาจากแนวความคิดและประสบการณ์ที่ต่างกันของพระสงฆ์แต่ละรูป รวมถึงความสอดคล้อง ความพร้อม ความต้องการ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยคำนึงถึงพระธรรมวินัยและนโยบายคณะสงฆ์เป็นองค์ประกอบด้วย

วาสนา วงศ์มัยข่อง (2539) ได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระในชุมชน พบว่า พระมีการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนจริงตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมโดยส่วนรวมในลักษณะต่างๆ กล่าวคือ 1. บทบาทที่คงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ได้แก่ บทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนา และบทบาทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม 2. บทบาทที่ลดน้อยลงอย่างชัดเจน ได้แก่ บทบาทในการให้การศึกษาแก่ชุมชน 3. บทบาทที่สูญหายไป ได้แก่ บทบาทในการเป็นผู้นำของชุมชน และบทบาทในการให้การรักษาพยาบาล 4. บทบาทใหม่ ได้แก่ บทบาทด้านการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพระ มาจาก 2 ทาง คือ 1. ปัจจัยภายนอก คือการที่พระเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและบทบาท เพราะได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมโดยตรง เช่นการรับทราบข่าวสารข้อมูลอย่างรวดเร็ว และ 2. ปัจจัยภายใน คือการที่พระสงฆ์เปลี่ยนแปลงบทบาท เพราะองค์กรของสงฆ์กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้พระเปลี่ยนแปลงบทบาทให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ในสังคม เช่น การก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์

นิสิต เวทโอสถ (2540) ได้ศึกษาเรื่องการให้การศึกษาแก่ชุมชนชนบทของวัดพุทธศาสนา พบว่า วัดยังคงมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ชุมชนทั้งในด้านธรรมและวิชาสามัญ โดยผ่านโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่วัดตั้งขึ้น การศึกษานี้เป็นแบบในระบบ ส่วนการศึกษานอกระบบนั้น วัดยังทำหน้าที่ซึ่งมีมาแต่เดิม คือ การเป็นที่พึ่งทางใจ โดยการสอนหรือการเทศนา รวมถึงการผ่านพิธีกรรมหรือประเพณีต่างๆ ที่พระเป็นองค์ประกอบสำคัญ นอกจากนี้ยังให้การศึกษาโดยการจัดตั้งห้องสมุดให้คนทั่วไปได้ศึกษาธรรมด้วย นอกจากนี้ความสอดคล้องในการให้ศึกษากับวิถีของ

ชุมชนของวัดในปัจจุบัน ในส่วนของการให้การศึกษาแบบในระบบไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ
 สภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เพราะคนเกิดน้อยลง และพ่อแม่นิยมให้บุตรหลานเรียนใน
 โรงเรียนของรัฐหรือเอกชนมากกว่า สำหรับการให้การศึกษาทางอ้อมหรือนอกระบบ วัดยังคงเป็นที่
 ต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะการเป็นที่พึ่งทางใจและการประกอบ
 พิธีกรรมต่างๆ บทบาทนี้เป็นการให้การศึกษาด้านธรรม ความเชื่อ และเป็นการกล่อมเกลாதง
 วัฒนธรรมด้วย

พระเยื้อง ปั่นแห่งเพชร (2540) ได้ศึกษาการบริโศกปัจจัย 4 ของพระภิกษุสงฆ์ ข้อ
 พิจารณาทางจริยธรรมโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่
 จำนวน 120 รูป พบว่า การบริโศกปัจจัย 4 ของพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่
 ได้บัญญัติไว้ในพระวินัยทั้งนี้เนื่องมาจาก บริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้พระภิกษุสงฆ์
 เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโศกปัจจัย 4 จากที่เคยกำหนดไว้ทั้งในแง่ของการได้มา การใช้
 การครอบครองและการเก็บสะสม ตลอดจนมีการใช้ปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากปัจจัย 4 จากที่
 เคยกำหนดไว้ ทั้งในแง่ของการได้มา การใช้การครอบครอง และการเก็บสะสม ตลอดจนมีการใช้
 ปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากปัจจัย 4 กันอย่างมากมา รวมทั้งเงินทอง ซึ่งเป็นปัจจัยค่าใช้สอยทั้ง
 ส่วนตัวและส่วนรวมได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบัน

พระจรินทร์ ยังสังข์ (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในกระแสการ
 เปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่า พระสงฆ์ในกระแสการเปลี่ยนมีบทบาทหลายด้าน ได้แก่ ด้านการ
 ปกครองบริหารตน ด้านการเผยแผ่ศาสนาด้วยวิธีการต่างๆ ด้านให้การศึกษาทั้งพระสงฆ์ สามเณร
 และประชาชน ด้านสาธารณูปการ การบำรุงวัด ด้านสาธารณะสงเคราะห์แก่ประชาชนทั้งด้านวัตถุ
 และจิตใจ นอกจากนั้นยังมีบทบาทที่เอื้อต่อรัฐในการปกครอง เป็นเครื่องมือของรัฐ รับนโยบายของ
 รัฐในการสั่งสอนให้ประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ซึ่งมีผลให้พระสงฆ์ได้รับผลตอบแทน
 ด้านลาภสักการะเช่น ตำแหน่ง และวัตถุต่างๆ ประการสุดท้ายเงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้บทบาท
 พระสงฆ์เปลี่ยนแปลง มาจาก 2 ด้านคือ ปัจจัยภายนอก คือ พระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงบทบาท
 เพราะชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้าน
 สื่อสารมวลชน ค่านิยมด้านความเชื่อดั้งเดิม การแทรกแซงของรัฐ นักการเมือง นักธุรกิจเอกชน
 ปัจจัยภายในคือ พระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงบทบาทเพราะปัจจัยของพระสงฆ์เองเช่น การเปลี่ยนแปลง
 ทางการศึกษาของพระสงฆ์ กฎหมายคณะสงฆ์ การประชุมพระสังฆาธิการ และทัศนคติของ
 พระสงฆ์ที่ได้รับการกล่อมเกลามาอย่างยาวนาน

พระมหาวรารักษ์ แก้วพงศ์ (2543) ได้ศึกษาการละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์ในเขต
 ปกครองสงฆ์ ระดับอำเภอในภาคเหนือตอนบน โดยศึกษาจากเขตปกครองสงฆ์อำเภอหนึ่งใน

จังหวัดเชียงใหม่ที่เคยปรากฏเรื่องการประพาศละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์และถูกตรวจสอบจากชาวบ้านมาแล้วอยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองมากนัก มีพระสงฆ์ตั้งแต่ 100 รูปขึ้นไป พบว่า

1. การเข้ามาบวชเป็นพระสงฆ์ สามเณรในทางพระพุทธศาสนา มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน จุดมุ่งหมายของการบวชเพื่อประพาศพรหมจรรย์ ในอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนามีน้อยมาก พระสงฆ์ส่วนมากเข้ามาบวชเพื่อศึกษาทางโลก จึงขาดการรับผิดชอบในเรื่องพระวินัย พระสงฆ์ในปัจจุบันใส่ใจพระธรรมวินัยน้อย จึงทำให้เกิดการละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์เกิดขึ้นอยู่เนืองๆ

2. ลักษณะการละเมิดพระวินัยของกลุ่มพระสงฆ์คือ การฉันอาหารในเวลาวิกาล รับเงิน การสูบบุหรี่ การซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ซื่อห่วย ตัดต้นไม้ ตัดหญ้า ขุดดิน ไม่บิณฑบาต การนอนบนเตียงที่มีฟูก ขับริยงค์ เทียวตลาด เทียวห้างสรรพสินค้า ร้องเพลง ฆ่าขู่ง ใส่กางเกงใน ขับริยจักรยานยนต์ และเก็บอาหารค้างคืน เป็นต้น ลักษณะของการละเมิดพระวินัยของกลุ่มสามเณรคือ ฉันอาหารในเวลาวิกาล รับเงิน ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ ซื่อห่วย ตัดต้นไม้ ตัดหญ้า ขุดดิน ไม่บิณฑบาต การนอนบนเตียงที่มีฟูก ขับริยงค์ เทียวตลาด เทียวห้างสรรพสินค้า ร้องเพลง ฆ่าขู่ง ใส่กางเกงใน ขับริยจักรยานยนต์ และเก็บอาหารค้างคืน ชนกว่า เล่นกว่า วัยน้ำเล่น เล่นฟุตบอล และเล่นเกม เป็นต้น ประเภทของการละเมิด พบว่า เป็นอาบัติปาจิตตีย์ และโลกวัชระ (สังคมติเตียน) เป็นอาบัติเล็กน้อย ยังไม่จัดเป็นอาบัติที่หนัก หรือขาดจากความเป็นภิกษุ ความถี่ การละเมิดเกิดขึ้นบ่อยไม่บ่อยขึ้นอยู่กับที่กระแสดังคมมากน้อยตามเหตุปัจจัย การประพาศของพระสงฆ์ไม่ได้ดีไปทุกยุค ไม่ได้เลวร้ายทุกวัน แต่ขึ้นอยู่กับกระแสดังคม ขึ้นอยู่กับการศึกษาของสังคมด้วย ความรุนแรงอยู่ที่การให้ความหมายของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมด้วย

3. เงื่อนไขปัจจัยและกลไกที่มีผลต่อการประพาศละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์ได้แก่ เงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนบุคคล อันประกอบด้วย ลักษณะส่วนตัวของพระสงฆ์ สามเณรแต่ละรูป มีบุคลิกที่ต่างกัน มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน มีจุดประสงค์การบวชที่ต่างกัน และทัศนคติของการบวชเป็นพระที่แตกต่างกันด้วย สหธรรมมิก (เพื่อน) การคบหาสมาคมระหว่างกลุ่มสงฆ์ด้วยกัน หรือกลุ่มสังคมชาวบ้าน และความเข้าใจในพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ด้วย เงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม อันประกอบด้วย ชุมชนหาพระจำพรรษายาก การที่ชาวชุมชนต้องอ้อนวอนให้มีพระไว้เพื่อทำบุญหรือเฝ้าวัด พระที่มาจากนอกชุมชนจะละเมิดพระวินัยมากกว่าพระที่มาจากในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับวัดที่เปลี่ยนแปลงไป สังคมวัฒนธรรมที่มีค่านิยมพระสงฆ์ในเรื่องที่ผิด การควบคุมทางสังคมที่หย่อนยาน เงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัย อันประกอบด้วย อิทธิพลของสื่อสื่อสารมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต อิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ การเสนอข่าวที่เป็นภาพลบของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่องสังคมที่เป็น

สังคัมบริ โภคนิยัม วัตถุนิยัม ที่คนในสังคัมให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งพระสงฆ์ซึ่งเป็นผลิตผลทางสังคัม จึงตกอยู่ภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมด้วยเงื่อนไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรสงฆ์ อันประกอบด้วย สมณศักดิ์ ฐานะ ตำแหน่ง ที่เป็นสิ่งล่อใจ เป็นแรงจูงใจให้พระสงฆ์ต้องไขว่คว้า การปลงอาบัติที่ทำได้แล้วสามารถปลงอาบัติได้ โครงสร้างการปกครองสงฆ์ที่เป็นศูนย์รวมอำนาจไม่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของสังคัมสงฆ์และการอบรมสั่งสอนให้พระสงฆ์มีความตระหนักในทางพระวินัยมีน้อยลง โดยเฉพาะการจัดเถลา จากตัวแบบที่ดีในสังคัมสงฆ์ ทั้งหมดนี้ เป็นกลไกที่มีผลต่อกันและกันทำให้การละเมิดพระวินัยของพระสงฆ์เกิดขึ้น

ไพโรจน์ ไชยเมืองชื่น (2544) ได้ทำการศึกษาความเคลื่อนไหวทางศาสนาของขบวนการธรรมทายาทในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือพบว่า สำนักธรรมกายเผยแผ่ความเชื่อทางศาสนาไปยังกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายแสวงหาบุคลากรรุ่นใหม่เข้าสู่องค์กร ซึ่งได้ดำเนินการโครงการอบรมธรรมทายาทและชมรมพุทธศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ ในกรณีของการเข้ามาเผยแผ่ความเชื่อทางศาสนาในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ โดยนักศึกษาที่ผ่านโครงการอบรมธรรมทายาท เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคัมในเชิงรุกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบันได้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคัมและการเมือง ตลอดจนการแย่งชิงพื้นที่ทางสังคัม เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ในการดำรงอยู่ของตนกับกลุ่มความเชื่ออื่นๆ ในสถาบัน

ขบวนการธรรมทายาทได้มีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางศาสนาซึ่งเกิดจากการเข้าไปปฏิบัติการภายในการรวมกลุ่มเป็นองค์กรและกระบวนการจัดเถลาทางสังคัมที่ถูกกำหนดมาจากสำนักธรรมกายจนมีผลอย่างยิ่งต่อโลกทัศน์และพฤติกรรมการแสดงออกในด้านต่างๆ ของพวกเขา นอกจากนี้พบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางศาสนาเกิดขึ้นท่ามกลางเงื่อนไขของสังคัมพหุลัทธิที่มีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งคนกลุ่มต่างๆ พยายามนำเสนอความเป็นตัวตนเพื่อนแสวงหาพื้นที่ทางสังคัมให้กับกลุ่มตนเองในการจัดความสัมพันธ์ทางสังคัมกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคัม

พระมหานรินทร์ สุธรรม (2544) ได้ศึกษา ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมณเพศกับเป้าหมายสูงสุด พบว่า สมณเพศหรือนักบวชในลัทธิศาสนาต่างๆ มีความเป็นมาควบคู่กับสังคัม มนุษย์ตั้งแต่บรรพกาล เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางและความต้องการมีวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่งค้นหาสิ่งสูงสุด

กล่าวสำหรับสมณเพศในพระพุทธศาสนา พบว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้สร้างรูปแบบขึ้นมา โดยได้รับอิทธิพลจากลัทธิสมณะ มีความหมายเฉพาะของคนว่าคือ ผู้เว้นบาปทั้งปวง ผู้มีความสงบ ผู้ไม่มีเรื้อน ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ผู้ออกจากกาม ผู้ขอ และผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ มีสัจจะอยู่ ปฏิญญาทางใจ หรือการอธิษฐานใจเป็นสมณะ ศีลหรือวินัยและธรรม เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้มีความเป็นสมณะสมบูรณ์แบบและเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตส่วนตัวและส่วนรวม เมื่อกล่าวถึงในแง่ของ

สถานะ พบว่ามี 3 สถานะ คือ สถานะทางธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านต้องมีและตัดสินใจได้ว่ามีสถานะทางธรรมสูง โดยเฉพาะเมื่อบรรลุเป็นพระอรหันต์ สถานะแห่งเพศซึ่งจัดเป็นอุคคัมพะ และสถานะทางสังคม ในฐานะเป็นกัลยาณมิตรและเป็นปวงนิยบุคคลทางสังคม

ในส่วนของเป้าหมายสูงสุดของชีวิต พบว่า พระพุทธศาสนากล่าวถึงคือ นิพพาน เพราะเป็นที่ดับสนิทแห่งทุกข์ทั้งปวง เป็นที่ดับภพชาติและวัฏสงสาร และเป็นที่ยลนไปแห่งกิเลสทั้งปวง สำหรับทางดำเนินไปสู่ นิพพานนั้น พบว่าได้แก่ ทางสายกลางคือ อริยมรรคมีองค์ 8 อันเป็นทางที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์และพระอรหันต์ทั้งหลายใช้ดำเนินไปสู่ นิพพาน และเป็นทางที่ใช้ได้กับมนุษย์ทุกคน อีกทั้งยังพบว่า รูปแบบของการบวชนั้นจัดเป็นมรรคหรือทางได้ ในฐานะเป็นรูปแบบที่สะดวกและเอื้อต่อการเข้าถึงนิพพาน ได้อย่างรวดเร็ว

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมณเพศกับเป้าหมายสูงสุด พบว่า มีมิติแห่งความสัมพันธ์กันในหลายแง่หลายมุม กล่าวคือ ก่อนการบรรลุนิพพาน สมณเพศมิได้มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายคือ นิพพานแบบจำเป็น คือ ไม่ได้ผูกขาดว่าจะต้องบวชเท่านั้นจึงจะบรรลุนิพพานได้ ทุกคนสามารถบรรลุนิพพานได้ ยกเว้นการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งต้องอาศัยรูปแบบของการบวชเท่านั้น จึงถือเป็นความสัมพันธ์ที่จำเป็น หลังการบรรลุนิพพาน มีความสัมพันธ์แบบจำเป็นสำหรับคฤหัสถ์ เพราะเมื่อคฤหัสถ์บรรลุความเป็นพระอรหันต์แล้วต้องบวช แม้สมณเพศมิได้มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายแบบจำเป็น แต่ก็มีความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุปัจจัย คือ เป็นเหตุปัจจัยช่วยให้บรรลุนิพพานได้สะดวกและรวดเร็ว เพราะวิถีแบบสมณะ เป็นวิถีแห่งการฝึกหัดตัวเอง ขัดเกลากิเลส ทุกอย่างเป็นการเจริญมรรค เป็นการปฏิบัติธรรม และน้อมไปเพื่อบรรลุนิพพาน ความเป็นเหตุปัจจัยนี้ยังมีในแง่ลบด้วย คือ เป็นเหตุปัจจัยขัดขวางการบรรลุนิพพาน เพราะเมื่อสมณะทำผิดต่อความเป็นสมณะของตน ที่เรียกว่าละเมิดศีลหรือต้องอาบัติ ก็จะเป็นสิ่งขัดขวางการบรรลุนิพพานได้

พระมหาวสันตการณพิรุณ ปญญาวโร (วงศ์กา) (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “เมถุนธรรมในพระวินัยปิฎก” การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมถุนธรรมกับการประพฤติพรหมจรรย์และการบรรลุธรรม โดยค้นคว้าข้อมูลจากพระวินัยปิฎก คัมภีร์อรรถกถาและเอกสารวิชาการอื่นๆ ทำให้ทราบว่า พระพุทธศาสนาเป็นหลักของการฝึกฝนจิต การข่มจิตเพื่อให้เห็นโทษของกามารมณ์ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย เรียกว่า การประพฤติพรหมจรรย์ ซึ่งเป็นกระบวนการของการขัดเกลากิเลส เพื่อจะพัฒนาตัวบุคคลทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจและด้านปัญญาให้สอดคล้องกัน เมถุนธรรมเป็นสถานะเป็นอุปสรรคกีดขวางไม่ให้เกิดการประพฤติพรหมจรรย์มีความสมบูรณ์ เพราะการประพฤติพรหมจรรย์เป็นกระบวนการของการฝึกฝนพัฒนาตนเอง ดังนั้นหากต้องการการประพฤติพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์จะต้องควบคุมเมถุนธรรมที่มีอยู่แล้วและป้องกันที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดขึ้น เมื่อควบคุมได้ก็เข้าสู่กระบวนการทำลายเมถุนธรรมเพื่อให้จิตใจเป็นอิสระจากทุกข์ คือการบรรลุมรรคผล

ดังนั้น การเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนานั้น ขณะกำลังบวชอยู่ ผู้เข้ามาบวชได้ปัญญาญาณที่จะมีเจตนาถว้นจากเมถุนธรรมหรือเมถุนวิริติแล้ว แต่เมื่อมีการประกอบเมถุนธรรมขึ้น ก็จะเป็นการกระทำผิดซ้ำเข้าไปอีกถ้าเป็นระดับความผิดเล็กน้อยจะทำให้สภาวะจิตติดข้องอยู่ตรงนั้น ไม่สามารถมองเห็นความเบื่อบรรเทาได้ แต่ถ้าละเมิดระดับปาราชิกแล้ว สภาวะจิตของผู้นั้น ได้ถูกทำลายจิตใจตกไปสู่อำนาจฝ่ายต่ำแล้ว จึงได้ชื่อว่า ผู้แพ้ (ปาราชิก) และไม่สามารถที่จะพัฒนาจิตให้อยู่ในระดับสูงขึ้นนอกจากต้องละภาวะของตน มาประพฤติปฏิบัติอุปาตกรรมอย่างเคร่งครัด จึงจะสามารถพัฒนาจิตของตนสู่ระดับสูงสุดขั้นอนาคามี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved